

АГРОІНКОМ

Аграрний
інформаційний
науково-практичний
журнал

№ 8-12

науково-практичне видання

2001

*Щедра українська нива
та
наївпорожній гаманець у селянина*

Аграрний
інформаційний
науково-виробничий
журнал

АГРОІНКОМ

№ 8—12' 2001

науково-практичне видання

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ:

Міжнародний аграрно-промисловий
інвестиційний концерн
"Агропромінвест-інтернешл"

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Лобас М.Г.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Гайдуцький П.І.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Богданов Г.О.
Борщевський П.П.
Булгаков В.М.
Буркат В.П.
Войтюк Д.Г.
Галушко В.П.
Дубровін В.О.
Зубець М.В.
Лінник М.К.
Мартиненко І.І.
Масло І.П.
Мельничук Д.О.
Молодик М.В.
Новаківський Л.Я.
Саблук П.Т.
Сайко В.Ф.
Степаненко І.Х.
Терещенко В.К.
Тимченко В.Н.
Фесина А.А.
Шпичак О.М.
Юрчишин В.В.

Відповідальний за формування,
редагування і видання журналу
І.Х.Степаненко
тел./факс: 261-30-05

Матеріали підготовлено
МАПІК "Агропромінвест-інтернешл"

Відповідальність за точність викладених
у публікаціях фактів несе автор, а за зміст
реklamних матеріалів — рекламодавець
Свідцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 2358 від 20.01.97 р.

Передплатний індекс 48367

Періодичність видання: щомісяця
Підписано до друку 01.10.2001. Формат 60x84 1/8.
Папір офсет. Друк офсет. Фіз. друк. арк. 8. Умов.
друк. арк. 7,5. Наклад 1000. Зам. 2-142.

Закрите акціонерне товариство "НІЧЛАВА"
03127, м.Київ-127, вул. Героїв Оборони, 10.
Свідцтво про державну реєстрацію
№ 11562 від 01.07.97.
Тел./Факс: 250-58-09.

© НВАТ "Агроінком", 2001
© ЗАТ "НІЧЛАВА", 2001

ЗМІСТ

АГРАРНА РЕФОРМА В ДІЇ

Лобас М.Г. Хліборобські питання, які потребують терміново-го вирішення на державному рівні	2
Нікітан В.І. Від розколу до консолідації у садвинпромівській системі	7
Гальчинська В.А. До питання стратегії розвитку овочівництва ..	12
Муковіз В.С. Питання організації та оплати праці в реформованих сільськогосподарських підприємствах	14

НАУКА І ВИРОБНИЦТВО

Омельяненко Г.Г. Кукурудза в зерновому балансі України	16
Ковальчук Т.М. Оперативний аналіз виконання технологічного процесу — основа виробництва конкурентоспроможної продукції	18
Суліменко Л.А., Данкевич А.Є. Проблеми виробництва екологічно чистої продукції на радіаційно забруднених територіях Житомирської області	27
Москаленко В.А. Деякі питання підвищення ефективності льонівиробництва	26
Шкурко І.В. Джерела інвестицій у молокопереробну галузь ..	28
Осецький В.Л., Федулова І.В. Визначення ризиків на всіх рівнях структури управління підприємством	30
Сігайов А.О. До питання про оцінку потенційного випуску та розриву виробництва в Україні	33

РИНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Гура О.В. Стан та перспективи розвитку ринку льнопродукції в Україні	37
Степаненко С.І. Ситуація на ринку цукру	38
Гордійчук А.В. Особливості функціонування зернового ринку столичного регіону	41
Мальченко І.І., Заборовський В.П. Розробка моделі ринкової інфраструктури в АПК Хмельницької області	43

МОЛОДІ НАУКОВЦІ: ДОСЛІДЖЕННЯ І РЕЗУЛЬТАТИ

Гацура В.Я. Державне регулювання розвитку малого бізнесу ..	47
Добровольська Е.В. Про деякі шляхи зниження собівартості цукру	50
Порубанська Л.В. Організація та ефективність виробництва яєць у спеціалізованих птахівничих підприємствах	52
Домашенко Ю.В. Практические аспекты эффективности возделывания подсолнечника	55
Бойко Л.М. Особливості впливу менеджменту на виробництво молочної продукції	60
Новак Ю.В. Вплив різних органічних добрив на динаміку поживного режиму чорнозему опідзоленого при вирощуванні цукрових буряків	62

Адреса редакції:

08162, Київська область, Києво-Святошинський район,
сmt Чабани, вул. Машинобудівників, 1-А, кім. 207
Тел. 266-71-94, 266-53-81, факс 266-00-13.
Р/рахунок № 2600821206 в ОПЕРУ УСБ, м.Київ
МФО 300023, ЗКПУ 30160977, МАПІК "Агропромінвест-інтернешл"

Проблеми виробництва екологічно чистої продукції на радіоактивно забруднених територіях Житомирської області.

Суліменко Л. А.
Данкевич А. Є.

Державний агроекологічний університет України м. Житомир

В результаті Чорнобильської катастрофи питання виробництва екологічно чистої продукції є життєво важливим для населення, яке проживає на радіаційно забруднених територіях. Це зумовлює першочергове вирішення завдань щодо зменшення вмісту радіонуклідів у сільськогосподарській продукції, концентрації уваги на радіоекологічних аспектах виробництва, підвищенні матеріальної зацікавленості селян.

На території Житомирській області радіоактивний слід найбільш виражений в північних районах: Народицькому, Коростенському, Овруцькому, Олевському, Лугинському та Малинському. В зону із забрудненням понад 1 Кі/км² (по цезію-137) потрапило 327 тис.га сільськогосподарських угідь, стронцієм-90, в межах 0,02—3,0 Кі/км² забруднено — 572,3 тис. га. Найбільш забрудненими цезієм-137 є угіддя Лугинського, Народицького, Овруцького районів - 96 відсотків їх території мають щільність забруднення понад 1 Кі/км². Значно забруднені угіддя Коростенського району — 82 відсотки, Олевського — 67,7, Ємільчинського — 43,1, Малинського — 34,9 відсотки.

Станом на 1 січня 2000 р. в зоні радіоактивного забруднення розташовано 703 населених пункти, з яких 293, або 41,7 %, належать до зони добровільного гарантованого переселення, де проживало 381,7 тис. чоловік, або 26,6 % до загальної чисельності населення області. В забруднених районах зосереджено 30,5 % посівних площ сільськогосподарських культур, утримується 38,5 % поголів'я великої рогатої худоби, виробляється 40% льону та картоплі, 35,4 % м'яса.

На міграцію радіонуклідів в системі ґрунт-рослина великою мірою впливають властивості ґрунту. Так на торфовищах інтенсивність переходу радіоцезію в 3—10 разів більша, ніж на мінеральних ґрунтах. В поліських районах Житомирської області найбільш поширеними є дерново-підзолисті супіщані, дерново-підзолисті суглинкові, дерново-підзолисті піщані та торфоболотні ґрунти. Вони характеризуються підвищеними коефіцієнтами переходу радіонуклідів в урожай сільськогосподарських культур, що пов'язано з легким гранулометричним складом, підвищеною кислотністю, низьким вмістом макро- та мікро-елементів.

Для забезпечення високих і стабільних урожаїв на таких ґрунтах, необхідним і обов'язковим агроприйомом, є вапнування. Внесення вапна має глибокий і багатосторонній вплив на ґрунт, а саме зменшує кислотність ґрунтового

розчину, активізує мікробіологічну діяльність, збільшує ємкість і вологозабезпеченість, створює сприятливі умови для мобілізації поживних речовин і є джерелом надходження кальцію для рослин.

За даними досліджень Інституту сільського господарства “Полісся” внесення вапна в дозі, еквівалентній гідролітичній кислотності, знижує вміст стронцію-90 і цезію –137 в продукції рослинництва приблизно в 1.5 - 2.5 рази. Окупність однієї гривні затрат на вапнування, з врахуванням післядії, складає 3-4 гривні.

Як видно з даних таблиці 1 в північних районах області підлягають вапнуванню 319.8 тис.га, або в середньому за рік 64 тисяч гектарів. Для цього необхідно щорічно вносити 248 тис. тонн вапнякових матеріалів.

Таблиця 1

Розрахунок потреби коштів на хімічну меліорацію ґрунтів.

№	Райони	Площа кислих ґрунтів тис.га	Площа ґрунтів, що потребують вапнування, тис. га		Необхідно вапнякових матеріалів ти. тонн		Вартість вапнування 1 га грн.	Загальна вартість, тис. грн.	В середн. на рік, тис. грн.
			всього	В середн. на рік	всього	В середн. на рік			
1	Нов-Волинський	34,5	36.8	7,4	125	25	310,0	11408	2282
2.	Вол.-Волинський	19.7	21.1	4,2	80	16	220,0	4664	928
3.	Ємільчинський	55.6	57.7	11,5	196	39	180,0	10386	2077
4.	Коростенський	47.5	52.4	10,5	220	44	170,0	8908	1782
5.	Лугинський	21.4	23.5	4,7	99	20	160,0	3760	752
6.	Малинський •	39.5	42.4	8,5	161	32	210,0	8904	1781
7.	Народицький	18.4	19.1	3,8	65	13	190,0	3629	726
8.	Овруцький	36.7	39.6	7,9	166	33	185,0	7326	1426
9.	Олевський	23.6	27,2	5,5	130	26	165,0	4488	898
Разом		296.9	319,8	64,0	1242	248	198,5	63473	12652

В останні роки в області різко скоротилися обсяги вапнування кислих ґрунтів. Так за 1996-2000 роки провапновано лише 5,9 тисяч гектарів, що становить (7,7%) аналогічного показника 1986-1990 рр. Найбільш критична ситуація склалася в Олевському та Лугинському районах, де кислі ґрунти поширені на більшій половині орних земель. В Коростенському, Овруцькому, Народицькому та Ємільчинському районах їх до 40 відсотків. На сінокосах та пасовищах області кислі ґрунти займають 52%, а в Овруцькому районі 72%, Лугинському 68,8%, Коростенському 58.2% від загальної земельної площі.

Таблиця 2

**Середньорічні показники вапнування кислих ґрунтів
сільськогосподарських угідь**

Район	1986-1990 рр.		1991-1995 рр.		1996-2000 рр.		1996-2000 в порівнянні з 1986-1990 рр.	
	площа, тис. га	доза, т/га	площа, тис. га	доза, т/га	площа, тис. га	доза, т/га	площа, %	доза, раз
Народицький	7,2	4,4	2,3	4	0,5	3,2	6,9	1,4
Овруцький	9,3	4,2	4	5,1	0,4	4,8	4,3	0,9
Лугинський	6,2	3,9	2,4	3,8	0,6	3,4	9,7	1,1
Олевський	7,9	5,1	2,5	4	0,3	4,7	3,8	1,1
Коростенський	12	3,8	5,7	4,7	0,1	2,8	0,8	1,4
Ємільчинський	11,9	3,9	4,6	4,1	0,2	3	1,7	1,3
Малинський	7,8	3	3,6	3,9	3,4	3	43,6	1,0
Нов.-Волинський	6,3	3	3,3	4,7	0,1	6	1,6	0,5
Вол.-Волинський	8,3	3,9	3,2	4,8	0,3	3,4	3,6	1,1
Разом	76,9	3,9	31,6	3,5	5,9	3,3	7,7	1,2

Значне скорочення вапнування сільськогосподарських угідь та наявність великих площ кислих ґрунтів в північних районах області не тільки сприяє накопиченню вмісту радіонуклідів в сільськогосподарській продукції, а й призводить до недобору врожаю. Як видно з таблиці 3 в перерахунку на зерно він складає 133,6 тис. тонн на суму 67,6 млн. гривень.

Таблиця 3

**Розрахунок економічної ефективності хімічної меліорації в забруднених
радіонуклідами районах Житомирської області**

Показники	Площа кислих ґрунтів тис. га	Приріст урожайності зернових одиниць від вапнування на 1 га			Загальний приріст	
		цнт	Вартість, грн.		тис. т. зернових одиниць	млн. грн
			1ц зернових одиниць	загальна		
Радіактивно забруднена територія	296,9	4,5	50,6	227,7	133,6	67,6

За умови проведення хімічної меліорації, в умовах Житомирської області найбільший економічний ефект досягається при використанні вапняків Білокоровицького родовища. Затрати пов'язані з застосуванням однієї тонни цих вапняків становлять 39,5 гривнів, що в 2,0-2,5 рази менше порівняно із вапняками Роздольського родовища Львівської області. За підрахунками вчених внесення вапняків Білокоровицького родовища в одній дозі за гідролітичною кислотністю по фоні мінеральних добрив на п'ять років забезпечує умовно чистий прибуток 693,9 грн., а вапняки Роздольського родовища 126,1 гривень.

Таблиця 4

Економічна ефективність застосування вапняків Білокоровицького родовища.

Зміст варіант	Приріст врожаю зернових, ц	Затрати пов'язані із застосуванням вапна та збиранням врожаю, грн.	Вартість приросту врожаю, грн.	Умовно чистий дохід від застосування вапняків, грн.
CaCO ₃ 1,0 н по Г.К. Білокоровицьке	19,0	230,2	1083	852,8
CaCO ₃ 1,5н по Г.К. Білокоровицьке	22,5	332,3	1282,5	950,2
CaCO ₃ 2,0н по Г.К. Білокоровицьке	21,6	452,2	1231,2	806,0
НРК+CaCO ₃ 1,0н по Г.К. Білокоровицьке	16,1	223,8	917,7	693,9
НРК+CaCO ₃ 1,5н по Г.К. Білокоровицьке	14,2	314,6	809,4	494,8
НРК+CaCO ₃ 2,0н по Г.К. Білокоровицьке	12,4	405,6	706,8	301,2
НРК+CaCO ₃ 1,0 н по Г.К. Роздольське	9,2	398,3	524,4	126,1

В результаті досліджень проведених Інститутом сільського господарства “Полісся” встановлено, що внесення вапняків Білокоровицького родовища в нормах 0.5-2.0 дози за гідролітичною кислотністю ґрунту забезпечує приріст врожаю зерна озимої пшениці 0.7-1.7 ц/га, соломки льону-довгунця - 3.1-5.8 ц/га, зеленої маси кукурудзи - 53-70 ц/га, зерна вівса 1.2-2,3 ц/га, зерна озимого жита - 1.4-2.5 ц/га. В ланці сівозміни збільшення збору зернових одиниць з одного гектара сівозмінної площі складає 3.0-4,5 центнера. Їх застосування навіть в малих дозах зменшує активність цезію-137 в зеленій масі кукурудзи та в зерні і соломі озимої пшениці на 20-30%.

Проведений аналіз свідчить, що основним шляхом підвищення ефективності виробництва в забруднених радіонуклідами Північних районах Житомирської області є його інтенсифікація, основним елементом якої повинна стати хімічна меліорація.

Пріоритетним напрямком розвитку сільського господарства в даному регіоні має бути виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції та підвищення її еколого-економічної ефективності.

Реалізація цих заходів повинна здійснюватись при безпосередній державній підтримці, оскільки ціни на продукцію не враховують її забрудненість, а тяжкий фінансовий стан та відсутність оборотних коштів не дозволяють підприємствам проводити необхідні агротехнічні міроприємства в повному об'ємі.

1. Суліменко Л. А., Данкевич А.Є. До питання щодо інвестування сільського господарства. Економіка АПК. – 2001. – №7. – С. 57–60.
2. Суліменко Л. А., Данкевич А.Є. Аналіз господарської діяльності та перспективи розвитку фермерських господарств Житомирської області. Вісник ДААУ. – 2000. – № 2. – С. 185–188.
3. Суліменко Л. А., Данкевич А.Є. Еколого-економічні проблеми використання землі в нових умовах господарювання // Вісник ДААУ. – 2001. – № С. 275–278.
4. Суліменко Л.А. Данкевич А.Є. Реформування аграрного сектора економіки - важливий фактор підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Проблеми реформування власності колективних сільськогосподарських підприємств: Матеріали науково-практичної конференції, Житомир 23- 25 березня 2000 р. – Житомир, 2000. - С. 177-180.